

Okrogli mizi o gozdarski poklicni etiki na rob

Franc PERKO*

Prav gotovo je koristno, da ne rečem kar nujno potrebno pripraviti gozdarski kodeks poklicne etike. Za naravna bogastva, kjer ima pomembno mesto gozd, vlada med ljudmi vse večje zanimanje in skrb za njihovo trajno ohranitev. Gozd s svojo ekološko, socialno in ekonomsko vlogo daje tako ali drugače vsakemu prebivalcu naše države nekaj koristnega, v veliki meri nenadomestljivega. To sili gozdarje k vse bolj ekološkemu, bolj tenkočutnemu ravnanju z gozdom.

Vendar samo tisti, ki poklicno delajo v gozdovih ali strokovno usmerjajo njihov razvoj, ne morejo storiti čudežev, če se ne bomo vsi primerno vedli do gozda. Etično morajo ravnati z gozdom tako tisti, ki gospodarijo z gozdom (vse vrste lastnikov), tisti ki strokovno usmerjajo njihov razvoj (javna gozdarska služba), tisti ki nadzirajo delo v gozdovih (javna gozdarska služba, inšpekcija), tisti ki opravljajo dela v gozdovih (izvajalci del) in tudi tisti, ki le uporabljajo (rabijo) njihove ekološke in socialne vloge.

* Mag. F.P., dipl. inž. gozd., Predsednik Zveze gozdarskih društev Slovenije, 1000 Ljubljana, Večna pot 2, SLO

GDK: 9

Zakaj kodeks poklicne etike?

Boštjan KOŠIR*, Boštjan ANKO**

Razprava o vsebini gozdarskega kodeksa poklicne etike (odslej: kodeks) mora prinesiti izhodišča, ki bodo zadostovala za

* Doc. dr. B.K., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 1000 Ljubljana, Večna pot 83, SLO

** Prof. dr. B.A., dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, 1000 Ljubljana, Večna pot 83, SLO

Kodeks etičnega ravnanja z gozdom (pa tudi z vso naravo) bi moral veljati tudi za zakonodajno in izvršilno vejo oblasti. Gozd je veliko več..., da bi ga lahko prepustili vsakodnevnim politiki katerekoli stranke, take ali drugačne strankarske koalicije ali še tako razgledanim in prosvetljenim posameznikom. Gozda nikakor ne smemo prepustiti liberalni ekonomiji (čeprav moramo seveda težiti k racionalnemu ravnanju) in hlastanju za kratkoročnimi dobički.

Tatanga Mani (Utrip ravnovesja. Besede Indijancev) takole razmišlja in argumentira potrebo po etičnem ravnanju z naravo:

*Mnogo norosti je v vaši
tako imenovani civilizaciji.*

Kot norci

*dvrite beli ljudje za denarjem,
dokler ga nimate toliko,
da ga v prekratku življenju
ne uspete porabiti.*

*Ropate gozdove, zlorabljate zemljo,
zapravljate njena bogastva,
kot da ste poslednji rod,
ne mislite na svoje potomce,
ki bodo živeli za vami.*

*Govorite o boljšem svetu jutri,
medtem pa gradite bombe,
da bi razdejali svet danes.*

izdelavo takšnega kodeksa. Kodeks bo sprejel občni zbor Zveze gozdarskih društev morda že v letu 1997, ko bodo morala biti ustrezno dopolnjena tudi pravila o organiziranosti ZGDS, pri čemer bo kodeks postal obvezen pogoj za vse člane društva. Dokazano kršenje kodeksa bo lahko vzrok za prenehanje članstva v ZGDS. Kodeks bo vseboval splošna načela etičnega obnašanja in bo osnova za sestavljanje ožjih

poklicnih kodeksov etike, kot npr.: kodeks poklicno-etičnega obnašanja v javni gozdarski službi, kodeks cenilcev gozdov, kodeks poslovne gozdarske etike itd. Kot temeljni kodeks bo potemtakem zajel le globalni etični odnos gozdarskih strokovnjakov do svojega področja delovanja.

Razprava o nujnosti izdelave kodeksa pravzaprav ni nujna, saj je poklicnim gozdarjem to očitno, če razmislijo o vrsti mejnih primerov etičnega obnašanja, s katerimi se srečujejo v poklicnem življenju. Kljub temu pa se bo razprava vrtela tudi o tem, zakaj doslej gozdarsko strokovno društvo nima sprejetega kodeksa. Menimo, da lahko vzroke za to pustimo gozdarskim zgodovinarjem in se njihovi razčlembi izognemo oz. je ne postavimo v ospredje načrtovanih razprav. Pomembnejše od obračuna s preteklostjo se nam zdi obračun s sedanjostjo in pristop k popravkom strokovnega obnašanja, ki naj zakoliči grobe meje gozdarske etike v prihodnje. S tem bo dana osnova za presojanje strokovno-etičnih načinov pri reševanju vse bolj konfliktnih situacij in hkrati osnova za izboljšave. Vseeno pa je pri tem nujno, da sedanjost povežemo s preteklostjo, lahko samo s tem, da glasno opozorimo na vzroke, zakaj se nam zdi današnji trenutek tako pomemben za začetek priprave kodeksa.

Menimo, da so glavni vzroki za pospešeno sestavo kodeksa naslednji:

- članstvo v ZGDS je prostovoljno in za zdaj članom pri strokovnem udejstvovanju ne prinaša neposrednih koristi. Izguba članstva torej ni motiv za spoštovanje kodeksa poklicne etike;

- gozdarski strokovnjaki so razdeljeni med več ustanov in podjetij kot kdajkoli doslej. Pri tem ima najdaljnoročnejši pomen delitev gozdarstva na javno gozdarsko službo in izvajalce gozdnih del, ki imajo pogosto nasprotujoče si interese. Bojazen je, da bi pri tem trpelo strokovno delo v gozdovih tako z ene kot z druge strani.

- Močno se je spremenila vloga lastnikov gozdov, ki se počasi začinjajo zavedati, da v resnici gospodarijo z gozdovi, marsikdaj pa slabo razumejo pomen različnih omejitev ter svojih dolžnosti. Pri tem nastaja kompleksen odnos med javno gozdarsko službo in lastniki gozdov, hkrati pa tudi poslovni odnos med lastniki in izvajalci

gozdnih del, ki je prav tako lahko poln etično-strokovnih pasti.

- Med spremembami, ki močno vplivajo na obnašanje gozdarjev v javni gozdarski službi, je čedalje večji pomen varovanje človekovega okolja, naravne in kulturne dediščine ter čedalje večje zanimanje javnosti za dogajanja v gozdovih (vključno z lastniki gozdov), kot tudi vse več nasprotujočih si interesov po uporabi gozdnega prostora. Pomemben je tudi vpliv različnih družbenih struktur ter političnih dejavnikov pri odločanju o pomembnih strokovnih vprašanjih (svet ZGS, sveti območnih enot ZGS).

- Spremembe, ki pomembno vplivajo na obnašanja izvajalcev gozdnih del, pa so povezane z dejstvom, da so izvajalci organizirani po zakonih, ki urejajo gospodarske družbe, te pa so povečini družbe z mešanim kapitalom. Pri tem je njihovo strokovno ravnanje lahko podrejeno zahtevam lastnikov deležev, saj postaja glavni cilj kapitala dobiček, ki ga ustvarjajo s svojim poslovanjem. Teritorialno načelo organiziranosti se počasi umika bolj funkcionalnim oblikam, ki so prilagojene lovu za poslom, pri čemer se vse bolj kažejo različne oblike konkurence med samimi izvajalci.

- Vse več gozdarskih strokovnjakov se kot zasebniki na različne načine povezujejo z lastniki gozdov in zanje opravljajo različne strokovne naloge, od svetovanja do cenitve gozdov, pri čemer se pogosto znajdejo v dvomljivih situacijah, ki terjajo posebne moralne premisleke.

Najprej bomo poskušali izdelati le splošna načela etičnega kodeksa, ki bi jih bilo mogoče pozneje prilagoditi različni izobrazbi članov, različnim področjem poklicnega delovanja članov in neposrednim interesom posameznih profilov za članstvo. Vsebina načel naj bi se delila v sklope, ki naj bi pokrivali odnos članov do gozda (spoštovanje načel sonaravnosti, mnogonamenskosti, trajnosti, biološke pestrosti itd.), odnos članov do gozdnih (lastniki gozdov, prihodnje generacije itd.) ter odnos članov do drugih strokovnih sodelavcev (drugi člani ZGDS – korektnost, konkurenčnost, obramba strokovnih stališč itd.).

Povezujoča vloga gozdarskega strokovnega društva je vse bolj očitna, vendar se s tem krepi tudi odgovornost vseh v društvu, da so pri vključevanju novih članov ter pri toleriranju delovanja obstoječih

članov primerno selektivni oz. strogi. Postati in ostati član tega društva mora pomeniti zavezo etični strokovnosti. Uporabniku storitev, ki jih opravlja član društva, mora le-ta razbliniti vsak dvom v etično-strokovno pravilnost predlaganih rešitev in

ga s tem obvarovati pred moralno in materialno škodo, ki bi jo trpel zaradi slabih odločitev. Kodeks lahko pri tem le pomaga. Koristnost njegove uveljavitve se bo kazala postopoma, pri čemer se moramo zavedati tudi njegove velike vzgojne vrednosti.

GDK: 9

Človeški in medčloveški vidiki poklicne etike v gozdarstvu

Bernard STRITIH*

Helmut Willke piše, da je ena od osnovnih značilnosti razvitih zahodnih družb ta, da sprememb na posameznih družbenih področjih ni možno preprosto ukazati, ampak morajo ti "ukazi" privzeti obliko spodbude in motivacije za samospreminjanje (H. Willke, 1993, str. 40). Hkrati lahko ugotovimo, da z ukazi tudi ni možno preprečiti sprememb, ki se porajajo vsepovsod in zaradi katerih lahko nastane vtis kaotičnosti razmer. Ne glede na to, kako gledamo na našo družbo in kje vidimo naše mesto v današnjem svetu, imamo tudi v Sloveniji veliko izkušenj, ki se ujemajo z gornjo Willkejevo tezo. Zlasti na področju rabe prostora in ekologije se zdi, da država nima zadostne moči oz. mehanizmov, s katerimi bi lahko uresničila določene načrte (npr. odlagališča radioaktivnih odpadkov) ali preprečila samovoljne posege v prostor (npr. zazidava kmetijskih zemljišč). Podobne paradokse lahko zasledimo na vseh področjih, od prostorskega planiranja, gospodarskega razvoja, trgovine in prometa, do usmerjanja razvoja šolstva, zdravstva in socialnega varstva. Morda je ravno gospodarjenje z gozdovi in varovanje gozdov v Sloveniji doslej bilo častna izjema. Še preden se začnemo prepirati o tem, komu lahko priznamo zasluge za ugodne razmere v gozdarstvu, raje začnimo razmišljati o tem, kaj lahko naredimo za to, da se tudi na tem področju razmere ne bi dramatično poslabšale. Skupen pogovor o gozdarski poklicni etiki je lahko dragocen

prispevek za usmerjanje iniciativ vseh ljudi, katerih dejavnost se tiče gozdov. Čeprav lahko rečemo, da šele dialog vzpostavlja skupnost, le-ta redkokdaj steče samodejno in v dovolj širokem krogu (s tem mislim na potrebo po pogovoru med vsemi posamezniki; šele nato je možno konstruktivno dogovarjanje na ravni institucij in organizacij).

Komu in kako lahko koristi kodeks poklicne etike?

Minili so časi, ko so nastajali etični kodeksi, ki so vsebovali daljšo ali krajšo vrsto prepovedi, svaril in zapovedi. To so bili instrumenti, s katerimi so država, verske ustanove ali razni ideološki aparati uresničevali prizadevanja za obvladovanje in nadzor posameznih delov družbe. Zaradi velikega razvoja znanosti in tehnologije postaja gospodarjenje in upravljanje posameznih podsistemov družbe vse bolj kompleksno, tako da nobena družbena ustanova nima pravice predpisovanja norm za dejavnosti zunaj svojega lastnega področja. Tudi znotraj posameznih področij ni ustanove, ki bi lahko sama predpisala etični kodeks za vse različne dejavnosti, ampak tak kodeks lahko nastane le v medsebojnem dogovoru vseh dejavnikov, ki sestavljajo določeno dejavnost, v našem primeru gozdarsko dejavnost. To pa pomeni, da je etični kodeks lahko le izraz avtonomije celotnega področja in s tem spodbuja tudi avtonomnost področja nasproti drugim državnim ustanovam.

Drugi cilj etičnega kodeksa pa je, da pospešuje razvoj odnosov med vsemi

* Doc. dr. B. S., dipl. psih., Visoka šola za socialno delo, 1000 Ljubljana, Šaranovičeva 5, SLO